

Тому інформаційний зміст психофізіологічної реакції особи на пред'явлений подразник, виявлений слідчим у ході проведення психологічного експерименту, може набувати доказового значення виключно в разі безпосереднього (негайного) або опосередкованого (шляхом вчинення тих чи інших дій) погодження із цим самої особи.

Список використаних джерел:

1. Акмеологический словарь. Второе издание / [Под ред. А. А. Дуркача]. – М.: РАГС, 2005. – 161 с.
2. Зорин Г. А. Теоретические основы криминалистики / Г. А. Зорин – М.: Амалфея, 2000. – 416 с.
3. Экман П. Психология лжи. Обмани меня, если сможешь / П. Экман. – СПб.: Питер, 2010. – 304 с.
4. Энциклопедия юридической психологии / [Под ред. А. М. Столяренко]. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2003. – 607 с.

«ДЕРЖПРОГРАМА» І «СЕРТИФІКОВАНІ МАЙДАНЧИКИ»: НОВЕЛИ ЗЛОЧИННИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЗБАГАЧЕННЯ

БІЛОУС Василь Васильович,
к. ю. н., доцент, доцент кафедри
криміналістики Національного університету
«Юридична академія України ім. Я. Мудрого»

БІЛОУС Ольга Петрівна,
здобувач Науково-дослідного інституту
вивчення проблем злочинності НАПрН України
ім. академіка В. В. Статис

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про державні цілі та ві програми» від 18. 03. 2004 р. № 1621-IV, державна цільова програма – це комплекс взаємопов'язаних завдань і заходів, які спрямовані на розв'язання найважливіших проблем розвитку держави, окремих галузей економіки або адміністративної

територіальних одиниць, здійснюються з використанням коштів Державного бюджету України та узгоджені за строками виконання, складом виконавців, ресурсним забезпеченням. Вирізняють загальнодержавні програми економічного, науково-технічного, соціального, національно-культурного розвитку, охорони довкілля, які охоплюють всю територію держави або значну кількість її регіонів, мають довгостроковий період виконання і здійснюються центральними та місцевими органами виконавчої влади.

Попри той факт, що досліджуване нами явище за сукупністю окремих ознак є надзвичайно подібним до загальнодержавної програми економічного розвитку (в т. ч. через взаємозв'язки між завданнями і заходами, територію поширення, скоординованість за складом виконавців і ресурсним забезпеченням, виконання за рахунок коштів Держбюджету України тощо), всупереч вимогам ч. 3 ст. 4 Закону України «Про державні цільові програми» ця «Державна програма» ніколи не подавалася на розгляд парламенту разом із проектом закону про Державний бюджет України на відповідний рік. Не містить офіційних положень щодо підтримки її подальшого розвитку і План заходів в реалізації помпезно презентованої наприкінці лютого 2013 р. Державної програми активізації розвитку економіки на 2013–2014 роки [1]. Попри те, що в новоствореному Міністерстві доходів і зборів України визнають загрозливі масштаби тіньової економіки і мають можливості аналітичними методами планувати заходи з її ліквідації [2], серед заходів, спрямованих на детінізацію економіки (п. 1.5 згаданого Плану), також не варто шукати й натяку на наявність політичної волі щодо ліквідації упродовжених цією «держпрограмою» «сертифікованих майданчиків» (за усталеною термінологією у вузькому значенні – «фіктивні підприємства», у широкому – «конвертаційні центри»). Про це не згадується в жодному нормативно-правовому акті чи публічному виступі представників органів влади. Поодинокі спроби аналізу цього соціально небезпечного явища містяться лише в окремих матеріалах журналістських розслідувань, Інтернет-блогах професійних юристів і аудиторів. Дискусія, запропонована з цього приводу міжнародній науковій спільноті [3, с. 23–27], попри гостроту висвітленої проблеми досьгодні також не знайшла свого логічного розвитку.

Проте рівень виклику і масштаби загрози національній безпеці (обсяг лише операцій з незаконного переведення у вартівку безготівкових грошових коштів сягає 400–600 млрд. грн на рік, що співрозмірно половині офіційного ВВП України [5, с. 20]) спонукають в чергове звернути увагу на той факт, що одночасно з радикальною зміною керівництва центральних органів державної влади України у 2010 р. представникам вітчизняного бізнесу було нав'язано такий економіко-кримінальний феномен як «держпрограма» (за влучним визначенням медіа-спільноти (маючи оригіналу) – «госкомобнал» [5]) і «сертифіковані майданчики» («сертифицированные площадки» [6]). Останні можна визначити як фіктивні суб'єкти господарювання (як правило, юридичні особи), створені з метою заняття під їх прикриттям злочинною діяльністю для одержання, прямо або посередньо, фінансової або іншої матеріальної вигоди, безперешкодне протиправне функціонування яких забезпечується за сприяння службових осіб органів державної влади, які обізнані у злочинній сутності здійснюваної діяльності та за законом зобов'язані протидіяти їй, однак умисно, з корисливих мотивів чи в інших особистих інтересах або в інтересах третіх осіб використовують владу чи службове становище всупереч інтересам служби з метою прикриття злочинної діяльності тих суб'єктів і користувачів їх протиправних послуг.

Апогеєм зрощення організованої злочинності з державним апаратом можна визнати те, що за свідченням проінтерв'юваних представників реального сектору економіки, перелік «сертифікованих майданчиків», з якими «дозволено» працювати з дотриманням певних обмежень і сплатою відповідних відсотків за злочинні послуги, керівники легальних суб'єктів господарювання вимушені узгоджувати з керівниками районних (міжрайонних) органів ДПС чи службовими особами інших контролюючих чи правоохоронних органів («Кураторами»), найчастіше, у службових кабінетах останніх без вжиття будь-яких заходів конспірації. А жорсткий негласний контроль за дотриманням неписаних правил, особливо в частині «тарифної політики», здійснюється по всій вертикалі органів ДПС.

По суті, під прикриттям і з використанням можливостей державних правоохоронних і контролюючих органів на ринку злочинних послуг, що надаються «конвертаційними центрами» з використанням статусу суб'єкта господарювання, відбуло

створення чистої монополії [7] у формі злочинного картелю [4, с. 341]¹. Це призвело до умовного поділу «конвертаційних операторів» на «програмні» та «партизанські», істотного скорочення кількості операторів цього ринку (усунення з ринку суб'єктів, підконтрольних корумпованим представникам державних органів («Партизанів»), руйнації «горизонтальної» організації тіпового «конвертаційного бізнесу» (в межах окремого регіону та пікированої корумпованими держслужбовцями регіонального рівня) і вибудовування його централізованої вертикалі в масштабах держави, очолюваної службовими особами центральних органів державної влади («Главк»), а також значного подорожчання вартості «конвертаційних» та інших злочинних послуг регіональних «Фірма», що «пройшли сертифікацію» і діяльність яких централізовано координується «Фільтром» (з 3–6 до 11–25%%, залежно від того, хто постає «підприємством останньої ланки»: приватна або державна чи комунальна юридична особа).

Переважній більшості вітчизняних суб'єктів господарювання неможливо вижити без готівки. Потреба в ній лише через непомірно високу ставку єдиного соціального внеску (32,6–49,7% від фонду оплати праці) для виплати заробітної плати «у конвертах» у 2011 р. сягнула 170 млрд. грн. на рік (додатково до офіційного фонду оплати праці у сумі 400,4 млрд. грн.) [9]. І це без урахування широкого переліку інших неофіційних витрат (хабарів, відкатів тощо), необхідних для забезпечення господарської діяльності. Відтак через надмірне податкове навантаження і один з найвищих у світі рівнів корумпованості державного апарату вітчизняні підприємці поставлені в умови, коли вони вимушені шукати шляхи систематичного одержання величезних обсягів «чорної» готівки. Проте отримання ними «конвертаційних» послуг від «несертифікованих» операторів «конвертаційного» ринку неодмінно обернеться для замовників «конвертації» проблемами з фіскальними і правоохоронними органами у вигляді визнання правочинів нікчемними з відповідними фінансовими наслідками, кримінального переслідування тощо.

¹ Картель [нім. Kartell, фр. cartell < іт. cartello букв. картка] – одна із основних форм монополій: об'єднання великих підприємств якої-небудь галузі промисловості при збереженні ними комерційної або виробничої самостійності, що створюється з метою забезпечення панування на ринку, контролю за цінами і отримання максимального прибутку [8, с. 341].

Для уникнення або, правильніше зазначити, тимчасового відтермінування негативних наслідків, за переведенням безготівкових коштів у готівку легальні підприємці вимушені звертатися до «конвертаторів у погонах». А за підрахунками аналітиків СБУ, річний обсяг операцій з незаконного переведення у готівку безготівкових грошових коштів є співрозмірним половині офіційного ВВП України [4]. Відтак члени всесвітньовідомих Коза Ностра, Каморра, Ндрангета і Сакра Корона Уніта, яким для злочинного збагачення доводиться бруднитися в торгівлю людьми, зброєю, наркотиками тощо і які регулярно піддаються за це суворому кримінальному покаранню, можуть тільки позаздрити розмаху «білокомірцевої» злочинної діяльності мафіозного клану з України і його до певного часу безкарності.

Сицилійська мафія, що являє собою об'єднання («сім'ю») кримінальних груп [10, с. 353], на сьогодні є широко відомим у світі стійким злочинним об'єднанням. За переконанням дослідників, вказана вище монополізація ринку «конвертаційних» послуг у нашій державі здійснюється під проводом представників вітчизняної «сім'ї». Не в останню чергу, це також могло слугувати підставою для віднесення України разом з Афганістаном, Бірмою, Болгарією, Венесуелою, Гвінеєю-Бісау, Північною Кореєю і Чорногорією до числа «мафіозних країн», де держава зовсім не є жертвою рекету і тиску злочинності на чиновників; навпаки, вона сама бере під контроль злочинні кола, однак не для того, щоб ліквідувати їх, а щоб поставити на службу економічним інтересам правителів, їх близьких і партнерів [11].

Формування вітчизняного злочинного картелю здійснюється в основному шляхом утворення неофіційної всукраїнської мережі «сертифікованих майданчиків» під оперативним управлінням організаторів донедавна самостійних «конвертаційних центрів», які під жорстким тиском карального апарату корумпованих державних органів були вимушені «здатися на милість переможця» і продовжувати свою злочинну діяльність через новостворені або наявні в їх розпорядженні ФСПД-ЮО, однак вже під контролем «Главку» і на умовах останнього, надавши «Кураторам» повну інформацію про своїх контрагентів – замовників конвертаційних послуг («Клієнтську базу»).

Для тих, хто не погодився до такої «співпраці», штучно створюються нестерпні умови діяльності, які призводять до

втрати клієнтів і фактичного припинення «бізнесу», в т. ч. й через проведення податкових перевірок з багатомільйонними донарахуваннями та ініціювання кримінальних проваджень відносно посадових осіб суб'єктів господарювання по ланцюгу товарно-грошових потоків «від виробника до кінцевого споживача».

Слід відзначити, що у майбутньому сформовані у такий спосіб інформаційні бази користувачів послуг «сертифікованих майданчиків» при черговій зміні політичних еліт і незбалансованих підходах до розбудови в Україні правової держави і ринкової економіки можуть постати фатальним знаряддям для остаточного знищення вітчизняного бізнесу. Проте, при наявності політичної волі до справжньої, а не декларативної боротьби зі злочинною «конвертацією», видається можливим подолати корупцію з одночасним збереженням суспільно-корисного потенціалу вітчизняних підприємців шляхом проведення «амністії капіталу» через широке застосування такого кримінально-процесуального інституту як укладення між прокурором і підозрюваним і/або обвинуваченим угоди про визнання винуватості на умовах, встановлених гл. 35 КПК України.

Список використаних джерел:

1. Денков Д. Олігархів прийняли у «Сім'ю» / Д. Денков, С. Лямець. // Економічна правда. – 2013. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.epravda.com.ua/publications/2013/02/27/363229/>.
2. Клименко считает теневую экономику «подушкой безопасности» для бюджета. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://politica-ua.com/klimenko-schitaet-tenevuyu-ekonomiku-podushkoj-bezopasnosti-dlya-byudzheta/>
3. Білоус В. В. Борьба з фіктивним підприємництвом: реалії та перспективи / В. В. Білоус // Напрями удосконалення протидії правопорушенням у сфері господарської діяльності: [зб. наук. праць за матер. міжнар. наук.-практ. конф., 2–3 грудня 2011 року – Ірпінь: Національний університет ДПС України, 2011. – С. 23–27.
4. Обнальный зуд // Бизнес. – 2011. – № 16 (951) – С. 20.
5. Высоцкий С. Госкомобнал. Власть берет под контроль теневую экономику / С. Высоцкий // Фокус. – 2010. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://focus.ua/politics/142527/>

6. Аналітики СБУ: Вартість по луг з конвертації зросла до 15% Половина йде до бюджету // Дзеркало тижня. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://news.zn.ua/ECONOMICS/analitiki_sbu_stoimost_uslug_po_konvertatsii_vyrosla_do_15_pоловина_-_idet_v_byudzhet-78989.html
7. Жукова Е. Прошлое, настоящее и будущее конвертационных центров / Е. Жукова. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://blog.liga.net/user/zhukova/article/8925.aspx>
8. Крысин Л. П. Толковый словарь иноязычных слов / Л. П. Крысин – М.: Эксмо, 2007. – 944 с.
9. Налоговая подготовила радикальную реформу // Информационное агентство МИНПРОМ. – [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://minprom.ua/news/98872.html>
10. Шепітько В. Ю. Криміналістика: підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / В. Ю. Шепітько. – К.: Ін Юре, 2010. – С. 353.
11. В Украине нацинтересы переплетены с интересами мафии, – Slate.fr // Лига. Новости. – 2012. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://news.liga.net/foreign/politics/661926-v-ukraine_natsinteres_y_perepleteny_s_interesami_mafii_slate_fr.htm#disqus_thread.

ПРО ДОТРИМАННЯ ПРИНЦИПУ НАУКОВОСТІ ПРИ ВПРОВАДЖЕННІ ІНСТИТУТУ КРИМІНАЛЬНИХ ПРОСТУПКІВ

БАХУРИНСЬКА Олена Олександрівна,
*к. ю. н., доцент кафедри кримінального права
та кримінології Київського національного
університету ім. Т. Шевченка*

Загальновідомо, що одним із принципів, на яких повинен базуватися процес законотворення, є принцип науковості, дотримання якого передбачає забезпечення вивчення соціальної обумовленості та об'єктивних потреб підготовки та прийняття нормативних актів, залучення до їх розроблення фахівців у відповідній галузі науки та практики, врахування результатів нау-